

Lausunto Nurmijärven kestävä kasvu -ohjelman (NUUKA) toimenpidesuunnitelmasta 2021-2025 ja sopeutetusta investointisuunnitelmasta 2021-2029 (sivltk)

Sivistyslautakunta 26.11.2020 § 74
1116/00.01.02.01/2020

Kunnanvaltuusto vahvisti kokouksessaan 12.6.2019 (KV 50/2019) Nurmijärven kestävä kasvu -ohjelman vuosille 2020-2026. Ohjelmassa ydintavoitteeksi on asetettu lainakantatavoite, jonka tehtävänä on ollut muodostaa kunnan talouden ja toiminnan suunnittelulle reunaehdot ohjelman voimassaolokaudelle 2020-2026. Lainakantatavoite ohjaa vuosittain osana talousarviovalmistelua kunnan käyttötalouden ja investointien asettamista sekä tarpeen mukaan tulorahoituksen tarkistamista koskevia toimenpiteitä. Kuluvan vuoden talousarvio on ollut ohjelman ensimmäinen toimeenpanovuosi.

Kunnan pitkän aikavälin talousennuste (päiv. 10/2020) on heikentynyt kuluvan vuoden aikana merkittävästi edellisestä NUUKA-ohjelman valmistelun pohjana olleesta ennusteesta (päiv. 6/2019). Ennusteen heikentymiseen on vaikuttanut erityisesti Korona-pandemian vaikutukset kunnan käyttötalouteen ja verotuloihin. Myös sosiaali- ja terveystenonien kasvukehitys on näyttäytynyt ennakoitua synkempänä.

Verotulojen laskusta ja käyttötalousmenojen nousupaineista johtuen kunnan tilinpäätösennuste kuluvan vuoden osalta on kääntynyt noin 1,5 milj. euroa alijäämäiseksi, alkuperäisen talousarvion ollessa 6,8 milj. euroa ylijäämäinen. Kuluvan vuoden alijäämäennustetta korjaa merkittävästi valtion kertaluonteiset koronatuot. Ilman valtion koronatuotia, kuluva vuosi painuisi yli 10 milj. euroa alijäämäiseksi. Kunnan taloudellisen tilanteen arvioidaan heikkenevän merkittävästi vuodesta 2023 alkaen valtion koronatuotien päättymisen seurauksena. Tilikaudet tulevat tulevaisuudessa jatkumaan merkittävästi alijäämäisinä, mikäli tasapainottavia toimia kunnan käyttö- ja investointitaloudessa ei tehdä. Kuntalain 110 §:n 3. mom. edellyttää kunnan taloussuunnitelman olevan tasapainossa tai ylijäämäinen.

Edelliseen ennusteeseen nähden kunnan talouteen on muodostunut yli 100 milj. euron lisärahoitusvaje aikavälillä 2021-2026. Verotulojen kehityksen heikentyminen ja käyttötalousmenojen ennakoitua suurempi kasvu heijastuu alijäämäisten tilikausien lisäksi suoraan myös kunnan velkaantumiskehitykseen. Ilman merkittävää talouden tasapainotusta, NUUKA-ohjelmassa asetettu lainakantatavoite tulee ylittymään vuoden 2026 loppuun mennessä merkittävästi. Tämä kasvattaisi toteutuessaan huomattavasti kunnan raskaaseen velkataakkaan liittyviä korkoriskejä sekä heikentäisi kunnan kykyä toteuttaa elinvoiman kannalta oleellisia investointeja pitkällä aikavälillä.

NUUKA:n toimenpidesuunnitelma 2021-2025

Kunnanhallitus on elokuussa päättänyt (KH168/2020) heikentyneen taloustilanteen perusteella käynnistää toimenpidesuunnitelman valmistelun, johon kootaan toimenpiteet käyttötalouden sopeuttamiseksi. Toimenpidesuunnitelma kuuluu osaksi kesäkuussa 2019 (KV50/2019) vahvistettua NUUKA-ohjelmaa. Kunnanhallitus on toiminut valmistelutyön ohjausryhmänä.

Osana toimenpidesuunnitelman valmistelua on valtuustolle järjestetty kolme seminaaria syksyn 2020 aikana. Lisäksi kunnan taloudellista tilannetta sekä toimenpidesuunnitelman sisältöä on käyty läpi lautakunnissa ja Aleksia liikelaitoksen johtokunnassa.

Toimenpidesuunnitelman lähtökohtana on, että lakisääteinen palvelutuotanto ja sen järjestämistä tukeva pitkän aikavälin investointikyky turvataan ilman kunnan kohtuutonta velkaantumista.

Toimenpidesuunnitelmassa toimenpiteet kohdistuvat sekä rakenteellisiin uudistuksiin että suoriin määrärahaileikkauksiin. Rakenteellisilla uudistuksilla tavoitellaan toimintaprosessien tehostamista. Sopeutustyö on kohdentunut kunnan kaikkiin toimialoihin sekä Aleksia liikelaitokseen. Valtaosa esitetyistä toimenpiteistä ajoittuu vuosille 2021-2024.

Sopeutettu investointiohjelma 2021-2029

Toimenpidesuunnitelman valmistelun perusteella on todettu, että kunnan talouden tervehdyttäminen edellyttää käyttötalouden sopeutusten rinnalla myös investointien uudelleentarkastelua sekä mahdollisesti myös veroratkaisua.

Tämän perusteella on valmisteltu kunnan pitkän aikavälin sopeutettu investointiohjelma, jonka tehtävänä on toimia pohjana kunnan kokonaistalouden suunnittelulle. Sopeutetun investointiohjelman realistisuuden arvioimiseksi on ollut välttämätöntä tarkastella investointeja hanketasolla. Sopeutettu investointiohjelma ei ole kuitenkaan tarkoitettu hankkeittain sitovaksi, vaan kokonaisinvestointimäärää linjaavaksi kaudella 2021-2029. Muun muassa veroratkaisu on riippuvainen siitä, miten kunta pitkän aikavälillä aikoo toteuttaa investointeja.

Investointien sopeutukset koskevat talonrakennushankkeita ja infrahankkeita. Sopeutuksia on tehty investointeja karsimalla sekä aikatauluttamalla hankkeita uudelleen. Investointihankkeiden priorisointi on pyritty tekemään siten, että kunnan elinvoiman ja talouden kannalta tärkeimmät investointikohteet turvataan. Samalla investointien suunnittelussa on huomioitu eri rahoitusmallit sekä palveluiden järjestämistavat varhaiskasvatuksessa.

Liitteenä on esitetty NUUKA:n toimenpidesuunnitelma 2021-2025, toimenpidesuunnitelman taustamuistio sekä kunnan talouden tilannekuva 10/2020 esitys. Lisäksi liitteenä on esitetty sopeutettu investointiohjelma 2021-2029. NUUKA:n toimenpidesuunnitelma sekä sopeutettu investointiohjelma kuuluvat osaksi alun perin kesäkuussa 2019 vahvistettua ja joulukuussa päivitettäväksi tulevaa NUUKA-ohjelmaa. Liitteenä on myös FCG:n laatima raportti väestömuutosten vaikutuksista kunnan talouteen.

Liitteet:

Kunnan talouden tilannekuva 10/2020 esitys
Kunnanjohtajan esitys NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta 2021-2025
NUUKA:n toimenpidesuunnitelman 2021-2025 taustamuistio
Sopeutettu investointiohjelma 2021-2029
Väestömuuton vaikutukset kunnan talouteen -raportti

Esittelijä

Sivistysjohtaja

Esitys

Sivistyslautakunta toteaa esitettyjen käyttö- ja investointitalouden sopeutusten olevan kunnan talouden tervehdyttämisen kannalta perusteltuja, ja esittää hallitukselle sekä edelleen valtuustolle NUUKA:n toimenpidesuunnitelman hyväksymistä esitettyssä muodossa sekä puoltaa sopeutetun investointiohjelman 2021-2029 soveltamista talouden kokonaisratkaisussa.

Valmistelija

Sivistysjohtaja Tiina Hirvonen, puh. 040 317 4410

Asian käsittely

Asian käsittelyn aikana lautakunnan jäsen Riikka Raekannas teki muutosesityksen toimenpidesuunnitelmaan seuraavasti (OSA I):

”Sivistyslautakunta toteaa esitettyjen käyttö- ja investointitalouden sopeutusten olevan kunnan talouden tervehdyttämisen kannalta tärkeitä. Sivistyslautakunta esittää hallitukselle ja edelleen valtuustolle NUUKA:n toimenpidesuunnitelman osalta huolensa sivistystoimialan säästötoimien vaikutuksista koulutukseen ja lasten hyvinvointiin sekä perheiden arkeen. Perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen sekä perheiden arkeen panostaminen tulee nähdä tärkeänä toimenpiteenä kunnassamme ja sieltä säästötoimien esittäminen tulee olla loppuun asti mietittyä ja vaikutuksiltaan arvioitua. Hyvinvoiva ja onnellinen kuntalainen maksaa itsensä takaisin moninkertaisena.

Säästötoimien osalta ei ole esitetty laskelmia esitettyjen säästöjen kokonaisvaikutuksista Nurmijärven kunnan talouteen ja näiden toimien vaikutuksista kuntalaisten arkeen sekä samalla kunnan asukkaiden veto- ja pitovoimaan.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä, että sidosryhmiä ja kuntalaisia kuullaan NUUKA:n toimenpiteiden osalta ennen valtuuston käsittelyä.

Sivistyslautakunta puoltaa sopeutetun investointiohjelman 2021-2029 soveltamista talouden kokonaisratkaisussa sen mukaisena, mitä investointiohjelmaan vaikuttavasta palveluverkkosuunnitelmasta päätetään ja mitä vuoden 2021 talousarvioon on sisällytetty.”

Sivistyslautakunta kannatti Raekannaksen esitystä yksimielisesti.

Jäsenet Riikka Raekannas ja Jonna Heinonen tekivät lisämuutosesityksen seuraavasti (OSA II):

”Lisäksi lautakunta esittää hallitukselle ja edelleen valtuustolle NUUKA:n toimenpidesuunnitelmassa esitettyjen säästötoimien hylkäämistä koulutuspalveluiden ja varhaiskasvatuspalveluiden osalta seuraavasti:

Koulutuspalvelut:

- Toimenpide 32: Vapaaehtoisen A2-kielen lakkauttaminen
- Toimenpide 35: Monikon vuokra-avustukset opistolle lakkautetaan
- Toimenpide 36: Alkuluokkien erillisavustuksen poistaminen
- Toimenpide 38: Perusopetuksen tuntikehyksen leikkaaminen 75 tunnilla
- Toimenpide 39: Työnohjauspalveluiden käytön vähentäminen
- Toimenpide 40: Opetus- ja kulttuuripalveluiden käytön vähentäminen
- Toimenpide 43: Painotetun opetuksen lakkauttaminen

Varhaiskasvatuspalvelut:

- Toimenpide 51: Kotihoidon tuen kuntalisästä luopuminen”

Linna, Keturi ja Valli kannattivat Raekannaksen ja Heinosen yhteistä esitystä.

Asian käsittelyn edetessä lautakunnan jäsen Mikko Kiurunen teki muutosesityksen seuraavasti:

”Lautakunta esittää hallitukselle ja edelleen valtuustolle Nuukan toimenpideohjelmassa sivistystoimen esitettyjen säästöjen hylkäämistä koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osalta seuraavasti:

- Toimenpide 35 Monikon vuokra-avustusten lakkauttaminen

- Opistojen kanssa tulee tehdä uusi vuokrasopimus, jossa avustus laskee asteittain ja näin opistojen toimintaedellytykset turvataan.
- Toimenpide 36 Alkuluokkien erillisavustuksen poistaminen
 - Nurmijärvellä on sivistystoimen valtuustoon nähden sitovissa mittareissa todettu alkuluokkatoiminnan kasvattaminen. Opettajilta alkuluokkatoiminnan piiriin tulevilla uusilla kouluilla on kuultu huolta resurssien riittävästä. Leikkaus vesittäisi alkuluokkatoiminnasta saatavat hyödyt ja toisi lisäkustannuksia jatkossa oppimisvaikeuksien myötä.
- Toimenpide 38 Perusopetuksen tuntikehyksen leikkaaminen 75 tunnilla
 - Koskee jo nyt vaikeammassa tilanteessa olevia oppilaita (jakotunnit, lisäopetus). Toimenpide kasvattaa näiden oppilaiden oppimisvaikeuksia jatkossa eikä tulisi tuomaan toivottuja kustannussäästöjä vaan ao. oppimis- ja keskittymisvaikeuksista kärsivät nuoret jatkossa olisivat todennäköisesti toisenlaisen tuen tarpeessa ja se olisi myöhemmin kalliimpaa.
- Toimenpide 51 Kotihoidon tuen kuntalisästä luopuminen vuodesta 2022 alkaen, 200 €/kuukausi/lapsi
 - Leikkaus ehdotuksen perustelujenkin mukaan todennäköisesti lisää tarvetta päivähoitopaikoille. Mikäli muutos lisää päiväkotipaikkojen tarvetta 1:10 (nyt kotihoidontuella laskennallisesti 163 lasta /390t/200e/kk) niin 16 uutta alle 3v lasta päivähoitoon vesittää saavutettavat hyödyt (alle 3v lapsen päiväkotitoimitus maksaa ~2000eur/kk).”

Mattila, Kakko ja Martelius kannattivat Kiurusen esitystä.

Koska oli tehty kaksi kannatettua muutosesitystä, puheenjohtaja määräsi suoritettavaksi nimenhuutoäänestyksen siten, että JAA = Raekannaksen ja Heinosen muutosesitys ja EI = Kiurusen muutosesitys.

Äänestystulos:

JAA 7 (Heinonen, Keturi, Linna, Oksa, Raekannas, Valli, Kalliokoski)

EI 4 (Martelius, Kakko, Kiurunen, Mattila)

Seuraavaksi puheenjohtaja määräsi suoritettavaksi nimenhuutoäänestyksen siten, että JAA = esittelijän pohjaesitys ja EI = Raekannaksen ja Heinosen muutosesitys.

Äänestystulos:

JAA 1 (Kakko)

EI 7 (Heinonen, Keturi, Linna, Oksa, Raekannas, Valli, Kalliokoski)

TYHJÄ 3 (Martelius, Kiurunen, Mattila)

Päätös

Sivistyslautakunta päätti antaa NUUKA:n toimenpidesuunnitelmaan ja sopeutettuun investointiohjelmaan 2021-2029 seuraavan lausunnon (OSA I ja OSA II):

OSA I

Sivistyslautakunta toteaa esitettyjen käyttö- ja investointitalouden sopeutusten olevan kunnan talouden tervehdyttämisen kannalta tärkeitä. Sivistyslautakunta esittää hallitukselle ja edelleen valtuustolle NUUKA:n toimenpidesuunnitelman osalta huolensa sivistystoimialan säästötoimien vaikutuksista koulutukseen ja lasten hyvinvointiin sekä perheiden arkeen. Perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen sekä perheiden arkeen panostaminen tulee nähdä tärkeänä toimenpiteenä kunnassamme ja sieltä säästötoimien esittäminen tulee olla loppuun asti mietittyä ja

vaikutuksiltaan arvioitua. Hyvinvoiva ja onnellinen kuntalainen maksaa itsensä takaisin moninkertaisena.

Säästötoimien osalta ei ole esitetty laskelmia esitettyjen säästöjen kokonaisvaikutuksista Nurmijärven kunnan talouteen ja näiden toimien vaikutuksista kuntalaisten arkeen sekä samalla kunnan asukkaiden veto- ja pitovoimaan.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä, että sidosryhmiä ja kuntalaisia kuullaan NUUKA:n toimenpiteiden osalta ennen valtuuston käsittelyä.

Sivistyslautakunta puoltaa sopeutetun investointiohjelman 2021-2029 soveltamista talouden kokonaisratkaisussa sen mukaisena, mitä investointiohjelmaan vaikuttavasta palveluverkkosuunnitelmasta päätetään ja mitä vuoden 2021 talousarvioon on sisällytetty.

OSA II

Lisäksi lautakunta esittää hallitukselle ja edelleen valtuustolle NUUKA:n toimenpidesuunnitelmassa esitettyjen säästötoimien hylkäämistä koulutuspalveluiden ja varhaiskasvatuspalveluiden osalta seuraavasti:

Koulutuspalvelut:

- Toimenpide 32: Vapaaehtoisen A2-kielen lakkauttaminen
- Toimenpide 35: Monikon vuokra-avustukset opistolle lakkautetaan
- Toimenpide 36: Alkuluokkien erillisavustuksen poistaminen
- Toimenpide 38: Perusopetuksen tuntikehyksen leikkaaminen 75 tunnilla
- Toimenpide 39: Työnohjauspalveluiden käytön vähentäminen
- Toimenpide 40: Opetus- ja kulttuuripalveluiden käytön vähentäminen
- Toimenpide 43: Painotetun opetuksen lakkauttaminen

Varhaiskasvatuspalvelut:

- Toimenpide 51: Kotihoidon tuen kuntalisästä luopuminen

Lautakunnan jäsenet Kiurunen, Martelius, Kakko ja Mattila jättivät päätökseen eriävän mielipiteen OSA:n II osalta seuraavasti: Lautakunnan päätös ei toteuta puolueiden, ryhmien, luottamushenkilöiden ja virkamiesten yhteistä päätöstä NUUKA-ohjelman toteuttamisesta ja seuraamisesta. Päätös ei tue kunnan luottamushenkilöiltä vaadittavaa vastuullista taloudenhoitoa, eikä kunnan ja kuntalaisten etujen tarkoituksenmukaista hoitamista. Lautakunnan päätös on myös ristiriidassa virkamiehille antamiensa ohjeiden kanssa.